

791.83

ID ORCID 0000-0002-4171-3678

DOI 10.5281/1993-6400-2019-4-76-87

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЦИРКОВОГО МИСТЕЦТВА У ЛЬВОВІ ТА СТАНІСЛАВОВІ У 1870-Х РОКАХ

1870-

) 1870-

1870-

) 1870-

50

14.03.2019

Pospelov O. The features of the development of the Circus Arts in Lviv and Stanislaviv in the 1870's

Background. Due to the significant place of the Circus Art in the modern Ukrainian culture, in recent years there has been an increasing interest in the history of the Circus and the theatrical acrobatic performances on the ethnic territories of Ukraine. The Circus history at the Western Ukrainian lands at the times that they were a part of the Habsburg Empire has never been a subject of the scientific research and analyze by neither Ukrainian, nor foreign authors. The offered article is focused on the decade of the 1870s in the Eastern Galicia; and it's being a part of the cycle of studies covering the full period from the end of 18th century till the beginning of the 20th century.

Objectives. The objectives of this study are to determine the main features of the development of the Circus and the influence of the political and economic factors on the functioning of the Circus business in the Eastern Galicia in the 1870s; and to determine to status of the Circus in the cultural space of the region.

Methods. The historical, biographical and comparative methods have been applied to achieve the objectives, having been set.

Results. In the 1870s Lviv and Stanislaviv have been visited by several famous Circuses and significant performers. Those events have been described by the Austrian press in German, Polish and Ruthenian languages. The press materials supply the scientists with the vast basis for the analyze of the main trends in the development of the Circus and it's features in the particular region of modern Ukraine and makes possible the comparison of the perception of Circus Arts by different ethnic communities in the multinational and multicultural Kingdom of Galicia and Lodomeria.

For 5 years since 1868, when the "Circus Hüttemann" performed in the city during the Carnival, there have been no performances of the travelling Circus troupes in Lviv. In 1872, after the few years of no Circus shows, the Circus Sidoli presented a cycle of performances in Equestrian Arts and Gymnastics. Next year this troupe returned to Lviv. The Polish critics haven't been satisfied by the level of the performance; and also pointed that the local theaters, libraries and concert halls have stayed empty at the time the Circus has been full of people. This how the competition between the Circus and the Theatre has looked like and has been described. In 1874 the troupe of Japanese and American gymnasts and acrobats performed at the stage of Count Skarbek's Theater in Lviv. The artists have arrived to Lviv on the way from Vienna's variety venue "Orpheum" to St. Petersburg. The critic mentioned that only a highest level troupe could deserve to step from the stage of "Orpheum" to Melpomene's venue; and he has highly appreciated the skills of one of the Japanese performer's.

In 1875 Lviv and Stanislaviv were visited by the "Ottoman Circus" directed by Joseph Deressin and "Circus Suhr" under the direction of Wilhelm Suhr. Both Circuses presented a wide repertoire of Pantomimes, such as "Cinderella", "The Green Devil", "The Corsair", "The Night in Beijing", "The Ukrainian Revolt". Besides, both troupes have presented the historical pantomime "Mazepa", which could have been considered

the special attraction for the Ruthenians, which have associated themselves with the Ukraine. Also, different acrobatic and gymnastic acts have been shown to the public for the first time ever. Some most acknowledged and famous European performers have taken part in the productions, such as Mrs. Wanda on the trapeze and Blondin, called the “King of the Gymnasts” They have come to Lviv just for few shows.

In 1877 the famous Circus director Louis Soullier brought the troupe of Japanese performers to Lviv. Earlier, in 1836 Mr. Soullier already performed in Lviv as an Equestrian; and he was the co-director of Laura de Bach’s troupe from “Circus Gymnasticus” in Viennese Prater. The local press described the Japanese performers as the professionals of the highest rank and encouraged the Lvivians to visit the shows.

Besides the Circuses’ and Acrobatic troupes’ visiting tours, the Circus performers have taken part in the productions of the Polish Theater.

In the 1870s the Circus has been taking a particular place in the cultural space and in the social life of Eastern Galicia; and till the end of the 19th century it has been staying the leading attraction and amusement for the local audience.

Conclusions. The present results are significant in the field of the Arts studies and the Culturology. The unknown pages of the Circus history of the 1870s in the cities of Lviv and Stanislaviv (now – Ivano-Frankivsk) are being presented for the public attention for the first time ever. The perception of the Circus in the Eastern Galicia of the studied period has very much been influenced by the competition between the Circus and the Polish Theater. The attitude to those touring Circus troupes by the local progressive Poles has mostly been negative and rather preconceived, because of the losses, which Circus performances have caused for the theatrical productions. The Theater played an important educational and cultural role for the Poles; and the local authorities in Lviv and other Galician cities have time to time restricted the Circuses to have performed in the cities. At the same time those restrictions have generated even higher interest to the Circus among the population, as the Circus could have ideally satisfied the public need in amusements and spectacles. To win the favor of the picky Galician audience the Circus entrepreneurs have brought the high quality shows and best European performers. Also, they arranged the special gala performances; and donated the full income for charity.

To attract the wider audience to the Theater, the Circus artists, such as the acrobats, the aerial trapeze performers, as well as the bigger acrobatic and gymnastic troupes, have been deployed to take part in the theatrical productions.

Also, the Circus artists have regularly been taking part in the Variety show productions, which have become a popular amusement in the biggest European cities in the second half of the 19th century. In 1871 the “Orphem”, a Variety venue was opened by Hermann Klignsberg in Lviv.

In the described period, in Lviv there has been the “Leshnewich Horse Riding and Gymnastics School”, where the inhabitants could have been studying the basis of the skills, that had been professionally presented during the Circus performances. Also, the touring Circus troupes have sometimes performed in this school or

the special Circus buildings have been constructed for the Circus performances.

Keywords: Circus, Circus Arts, Acrobatic performances, Gymnasts, Equestrian Circus, Eastern Galicia, Lviv, Stanislaviv.

(«die kunstreiterei»)

1870-

(-) [12, . 958]. (1872)

« »

[13, . 4)].

— 1872

« »

1870- 1871

« » [68, . 21].

16

[14, . 4], 18 — [15, . 4],

25 — [16, . 4], 30 —

«Orpheum» 1870- (. 1) [17, . 4],

: 2 — [18, . 4], 6 — [19, . 4], 8 — [20, . 4].

« », 1880-

1870- [21, . 4]. 19

[22, . 5]. 22

«Gazeta Narodowa»

« » —

« » [23, . 4].

«Gemeinde Zeitung»

« » « »

1870-

« ».

« » « »

« »

1872

« »

« » [3, . 48].

«Circus Equestro Italiano» ()

. 1865 : «Ei weih, ich geih in die Reiterei» (« »,

« »),

« » [61, . 5].

« » , 1874 . -
[3, . 48]. « - »

«Strzecha» - » « » , -
« » « - . , -
», ,

! , ,
« » , - . , , -

[62, . 153]. « » « » [26, . 3].

1873 . «Gaze- 1874
ta Narodowa» , , -

« » « » : , -
» . -

«rajteraj » 1872 , ;

[24, . 2]. , « », 15 ; -

20 15 ; -
. 13 -

[69]. 1875

« » -
« » -

; « » , -
» (La Trapèze Volant), [27, . 4].

« » -
», 2- 10- « » -

[67]. , , [7, . 4]. 6

; - 4- « -

[25, . 2]. » . -

70

1860–1880- . , . - ;

: 1874 ;

3000 , 1886 — , , -

— ; 1888
[70, . 194]. , , .

- [28, . 4].
- 14 «Gazeta Narodowa» (1857) (1868) [35, . 4].
- 100 zlr () [36, . 4].
- 100 [37, . 3].
- « ».
- [29, . 3]. (le Roi des Gymnastes), [37, . 4]. 21 « » «1001 », [29, . 4]. (Tableau) [38, . 3]. 25 [30, . 4]. 29 [39, . 3], , 28 « » « » 16 «Corp. de Balet» [40, . 3]. [31, . 4]. « » 5- ; « » 100 [32, . 4]. «Gazeta Podkarpacka»: [33, . 4]; 7 « » 1000 [50, . 3]. » (. Pierro w 1000 obawach) [34, . 4].

60 ; , ,

5- « - ; , ,

» (Prinzessin Sternröschen), - « » ,

10- « . , , -

» (Rewolta Ukrai ska), - ,

4- « ». - ,

« » ,

(.2) [51, .4]. 1875 , , «

» [54, .3]. -

[55, .4]. -

[56, .3]. -

« -

» , ,

« », -

« ; .

». , , -

« », - (

); , -

« » , -

!» [52, .3]. , « [57, .3].

(') « » -

» (. rzeczpospolitej francuskiej) [58, .3]. , -

[53, .3]. -

[59, .3]. -

« »

[60, .3].
1875

[42, .4]. 5

« »

[43, .4]; 6

« », , .

()

[44, .4]. 7

[63, .2].
18 [64, .2].

« , 100 [45, .4]. 8

»

2- 5-

«Bal Mobbille, »

[46, .4]. 10

;

[47, .4]. 17
5- « , -
»
. 18

« »

[48, .4].

, 18 18 .
1876

[65, .2].

[71, .376],

, 24
: ; «Grand
pas de deux» 1873 ,
; « , - », 1876 .
, ; 1877

[65, .8]. 25

« - « » ,
», , « » [8, .2].

;

(Pas de Shaol) 1873

« »

[6, .221]. 1877

(. 3) [66, .8]. 26 « -
» 100 , -
40 » [41, .4]. 2 , -
, , , -
;

;

1938 18-2

Circus Equestro Italiano SIDOLI.

Dziś, wielkie przedstawienie
wyższej konnej jazdy i tlesury koni.
Dziś, we Wtorek dnia 30. kwietnia
WIELKIE ŚWIETNE PRZEDSTAWIENIE
na dochód niezrównanej zręczności
SYLFIDY
na nieosiądanym koniu.

. 1. 30 1872

¹ [17, . 4]

Tymczasowe doniesienie ces otomańskiego

CYRKU

pod dyrekcją
Józefa Deressin
Dyrektora Cyrku Jego ces. Mości Sultana

Podpisany na zaszczyt mieszkańców Stanislawowa i okolicy niniejszem zawiadamiam, że w cyrku naprzeciw Bazaru rozpocznie szereg przedstawień wyższej sztuki jazdy dresury konnej, gimnastyki i baletu z których

PIERWSZE WIELKIE PRZEDSTAWIENIE

temi dniami zarządzone i ogłoszone będzie plakatami

Każdego niedzieli i święta dane będą dwa przedstawienia. Pierwsze o godz. 4. popołudniu, drugie zaś o godz. 7. wieczorem. Przedstawienia te odznaczają nie tylko rozmiatłą produkcją wyższej jazdy, dresury, gimnastyki i baletu; wykonane będą niewidziane tu najnowsze czarodziejskie pantominy, a mianowicie między innymi godne uwagi: **Kaczkowka Sternroschen**, wielka pantomina w 5 aktach. **Rewolwa Ukraińska**, wielka historyczna pantomina w 10 obrazach **Kopciuszka** wielka czarodziejska pantomina w 4 aktach wykwintnie i przepięknie wykonana jak takową w żadnym cyrku dotąd nie przedstawiono, pod kierownictwem Dyrektora J. Deressin.

Pomysłowa pantomina wykona 70 dzieci od 4 do 7 lat wieku w sposób najoryginalniejszy i nadzwyczaj elegaucko ubranych. W przepięknych karocach i kwiatkach, naprzędzonych nadzwyczaj pięknościami kacykami. Piękne ugrupowanie scen. Wykwintne ubiory, dekoracje, ekwipáže wykonane w pierwszorzędnym stylu, z najdroższych materiałów i tasielą wyprawą każdego w przedstawieniu nie do opisania. — Towarzystwo posiada 50 koni wolej dresury i szlachetnej rasy, drobnego ości, jakoteż dobrą zorganizowaną kapelę. Programy świetne następują w wielkiej przyjemności i rozrywki, takowe będą codziennie ogłaszane szeptami.

☛ Towarzystwo przybędzie tu osobnym pociągiem z Czerniowca.

Ceny Miejsce Łoża na cztery osoby 5 złr. — Miejsce numerowane 1 złr. — I miejsce 80 cent. — II miejsce 50 cent. — galerja 20 cent. — Dzieci niżej lat 10 na miejsce numerowane piątą połowę. Dla PP. wojskowych od sierżanta niżej. Galerja 15 cent. Dla wygody P. T. Publiczności biletu sprzedają się od godziny 10 rano do końca przedstawienia w kasie cyrku.

Szanowna Publiczności! Przybywając tu na krótki czas z towarzystwem moim nie uczepiałem kosztów ani trudów aby tylko zupełnie zadowolone Jej oświecone. Cyrk uszczupiony i zastroszony do wygód. Siedzenia wżyskie na sposób amfiteatrów opatrzone podlogą — cyrk osławiony igraszkami. Spodobał się zatem domnie tu szczególniej wyglądem i żywicowego poparcia przez krótki czas mego pobytu — Osiwłom się przede do najbliższego widziatki zaprosić.

Z szacunkiem
JÓZEF DERESSIN
Dyrektor ces. otomańskiego cyrku.

. 2. „ »
² [51, . 4]

CYRK SUHR

Dziś w Sobotę d. 25. Września
Wielkie
światne Przedstawienie
wyższej sztuki jazdy, tlesury koni i gimnastyki, przedstawienie koni najszlachetniejszych

W tem przedstawieniu wesną udział najrzeczności: członkowie towarzystwa.

Z osobnego programu szczególnie uwagi godne:
Pan Gerard, słynny jeździec parfors wykona konno niezrównane salto-mortale. Sarsisa koń tlesowany przedstawiony na wolaści przez p. Beziera Christens. Entrée omiata z francuzkich kłownów panów Arigoni Alberto i Almasso.

Wielkie manewra Amazonek
wykonane przez 8 dam pod komendą pani Suhr.
Pas de Simul konno wykonany przez pani Robinson.
Tęzy narodowości w kostiumach awych i tańcach narodowych przedstawione przez paniu Anzelo.
Prorok, kon rasy Siedmiogrodzkiej tlesowany jeźdźcy przez p. Alberta Suhr który także Drokeja Angielskiego przedstawi.

☛ Po raz pierwszy ☛
Człowiek latający przedstawiony przez p. Robinson, który na trapezach latających cały cyrk przeleci.

Panna Pitecali przedstawi się w jeździe grotesk i skokach konno wykonanych.
Pascardo i Ringolo intenczno konno wykonane przez 2 artystki z osłem.
Skok przez most wykonany przez jeźdźca grotesk p. Stefana który przedstawi się także w jeździe parfors i skokach konno.

Ceny miejsc:
Łoża 6 złr. — ct. Łoża łozowa 5 złr. — ct. Miejsce numerowane I. rzędu przed lożami I. rz. 50 ct. Miejsce numerowane II. i III. rzędu przed lożami I. rz. 50 ct. Amfiteatr I. miejsce za lożami I. rz. — II. miejsce 70 ct. III. miejsce 50 ct. Galerja 30 ct.

Początek o godzinie 7mej.

Godzienne Wielkie przedstawienie.
☛ Jutro wielkie przedstawienie z odmiannym programem ☛
W Niedzielę po południu o godzinie 5mej przedstawienie dla dzieci — o godzinie 7mej Wielkie wieczorne przedstawienie.

. 3. 25 1875 ³ [66, . 8]

Teatro Italiano.

Concert Parisien

W ogrodzie ludowym
dzisiaj 18. i w niedzielę 19. maja br. niedostępnie dwa ostatnie przedstawienia pierwsza o godz. 4. a drugie o 8. wieczór przy zniżonych cenach po raz pierwszy produkcja

Człowieka w powietrzu

przy współudziale muzyki wojskowej.

Na niniejsze ostatnie przedstawienie sprzejmiasz szanowna P. T. publiczność zapraszając, zostaje z wysokim poważaniem

ANTONIO dyrektor.

Programy przy kasie. — Ceny miejsc: I. miejsce 80 ct., II. miejsce 40 ct., III. miejsce 20 ct. — Dzieci piątą połowę. 2501 T-I

O godzinie 8. ostatni występ artystów i artystek.

. 4. 19 1878 „Teatro Italiano”
» ⁴ [49, . 3]

¹ URL : <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/5852> (: 14.03.2019).
² URL : <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/5910> (: 14.03.2019).
³ URL : <https://books.google.com.ua/books?id=JRauiEembrQC> (: 14.03.2019).
⁴ URL : <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/5852> (: 14.03.2019).

12 - 1875 ,
 [9, . 4]. , 1836 350 — -
 , , - , 1648
 — , [4]. , « » , -
 , 1876 - , , -
 [70, . 196–197]. - -
 , - , . -
 [10, . 2]. - , , , -
 « », , -« » -
 , « » — . -
 , - -
 [10, . 4]. - . -
 1878 «Teatro Italiano». , -
 « », « » -
 , 1875 -
 (. 4) [49, . 3]. , . -
 1870- « » , -
 , - , -
 [71, . 400]. . -
 1870- 1870- . , , -
 , , 1860- -
 (1862) . -
 (1869) [1, . 9]. , . -
 , , ; -
 , , « » . -
 . -
 - « -
 , », , , 1867 -
 , - -
 « » [2]. 1870- . -
 , , « -
 » [11, . 2], -

- 1870-
- 1860-
1. [] : (130-):
 2. [] — 11 2014. — : <https://zbruc.eu/node/18623> (: 14.03.2019). —
 3. [] // — 1872. — 24 . (5 . —), (. 13). — . 48.
 4. Alegata do sprawozda stenograficznych z siódmej sesji trzeciego peryodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem z r. 1876 []. — [Przytem : Indeks tych alegatów. — Alegat 11. Wykaz dochodów z realno ci L. 717%, za czas od 30. kwietnia 1875 do 31 stycznia 1876].
 5. Allgemeine Wiener Post []. — 1877. — 8. Februar (Nr. 2).
 6. Beilage zur Illustrierten Zeitung []. — 1873. — 22 März (Nr. 1551).
 7. Dziennik Polski []. — 1875. — 5 stycznia (nr 3).
 8. Dziennik Polski []. — 1877. — 1 lutego (nr 25).
 9. Dziennik Polski []. — 1877. — 10 czerwca (nr 131).
 10. Dziennik Polski []. — 1877. — 19 czerwca (nr 138).
 11. Dziennik Polski []. — 1877. — 21 lipca (nr 165).
 12. Gazeta Lwowska []. — 1865. — 18 pa dziernika (nr 239).
 13. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 24 marca (nr 82).
 14. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 16 kwietnia (nr 103).
 15. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 18 kwietnia (nr 105).
 16. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 25 kwietnia (nr 112).
 17. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 30 kwietnia (nr 117).
 18. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 2 maja (nr 119).
 19. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 5 maja (nr 122).
 20. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 8 maja (nr 125).
 21. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 12 maja (nr 129).
 22. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 19 maja (nr 136).
 23. Gazeta Narodowa []. — 1872. — 22 maja (nr 138).
 24. Gazeta Narodowa []. — 1873. — 13 lutego (nr 40).
 25. Gazeta Narodowa []. — 1873. — 20 marca (nr 66).
 26. Gazeta Narodowa []. — 1874. — 12 maja (nr 108).
 27. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 1 stycznia (nr 1).
 28. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 5 stycznia (nr 3).
 29. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 14 stycznia (nr 10).
 30. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 26 stycznia (nr 20).
 31. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 29 stycznia (nr 23).
 32. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 4 lutego (nr 27).
 33. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 6 lutego (nr 29).
 34. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 7 lutego (nr 30).
 35. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 9 lutego (nr 31).
 36. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 10 lutego (nr 32).
 37. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 16 lutego (nr 37).
 38. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 21 lutego (nr 42).
 39. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 25 lutego (nr 45).
 40. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 28 lutego (nr 48).
 41. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 26 wrze nia (nr 221).
 42. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 2 pa dziernika (nr 225).
 43. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 3 pa dziernika (nr 226).
 44. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 6 pa dziernika (nr 228).
 45. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 7 pa dziernika (nr 229).
 46. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 8 pa dziernika (nr 230).
 47. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 10 pa dziernika (nr 232).
 48. Gazeta Narodowa []. — 1875. — 17 pa dziernika (nr 238).
 49. Gazeta Narodowa []. — 1878. — 19 maja (nr 116).
 50. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 4 kwietnia (nr. 3).
 51. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 16 maja (nr. 15).
 52. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 3 czerwca (nr. 20).
 53. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 20 czerwca (nr. 25).
 54. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 5 sierpnia (nr. 38).
 55. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 15 sierpnia (nr. 41).
 56. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 26 sierpnia (nr. 44).
 57. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 29 sierpnia (nr. 45).
 58. Gazeta Podkarpacka [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 2 wrze nia (nr. 46).

59. *Gazeta Podkarpacka* [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 5 wrze nia (nr. 47).
60. *Gazeta Podkarpacka* [] : czasopismo polityczne i ekonomiczne. — 1875. — 12 wrze nia (nr. 49).
61. *Gemeinde-Zeitung* [] : unabhängiges, politisches Journal. — 1872. — 14. Mai (Nr. 109).
62. Kraszewski J. I. *Khronika literacka i artystyczna* [] / Kraszewski J. I., B. K. // *Strzecha / wydawca i odpowiedz. za redakcia F. N. Richter.* — 1872. — R. 5, z. 5. — S. 151–157. — Lwow, 22 maja 1872 ; Bruksella, 30 kwietnia ; Drezno, w maju.
63. *Kurjer Polski* [] . — 1875. — 1 wrze nia (nr. 181)
64. *Kurjer Polski* [] . — 1875. — 18 wrze nia (nr. 221).
65. *Kurjer Polski* [] . — 1875. — 24 wrze nia (nr. 226).
66. *Kurjer Polski* [] . — 1875. — 25 wrze nia (nr. 227).
67. *Olimpico Equestro Italiano Sidoli 3cie wielkie Przedstawienie* [] = *Circus Olimpico Equestro Italiano Sidoli 3te grosse Vorstellung* : [] (13 ., 1873 .) // Biblioteka Jagiello ska Cyfrowa. — Tarnów : [wydawca nieznan], 1873. — . — 30 . 2018. — : <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/600344> (: 14.03.2019). — .
68. Opałek M. *O Lwowie i mojej młodo ci : kartki z pami tnika 1881–1901* [] / Mieczysław Opałek ; post. opatrzył Jan Trzynałowski. — Wrocław : Ossolineum, 1987. — 218 s.
69. *Pierwsze wielkie przedstawienie słynnego towarzystwa japo skich i ameryka skich ekwilibrzystów i gimnastyków* [] : [] (., 1874 .) // Biblioteka Jagiello ska Cyfrowa. — Tarnów : [wydawca nieznan], 1874. — . — 25 . 2018. — : <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/600157> (: 14.03.2019). — .
70. Saltarino S. *Artisten-Lexikon: Biographische Notizen über Kunstreiter, Dompteure, Gymnastiker, Clowns, Akrobaten, Spezialitäten etc.* [] : aller Länder und Zeiten / Signor Saltarino. — Düsseldorf : Druck und Verlag von Ed. Lintz, 1895. — 316 s.
71. Schnür-Pełowski S. *Teatr polski we Lwowie : (1780.–1881.)* [] / Stanisław Schnür-Pełowski. — Lwów : Skład główny w ksi garni Gubrynowicza i Schmidta. z Drukarni „Dziennika Polskiego”, 1889. — 411 s.
7. *Dziennik Polski* [Polish Daily]. (1875, January 5), 3. (In Polish)
8. *Dziennik Polski* [Polish Daily]. (1877, February 1). (In Polish)
9. *Dziennik Polski* [Polish Daily]. (1877, June 10). (In Polish)
10. *Dziennik Polski* [Polish Daily]. (1877, June 19). (In Polish)
11. *Dziennik Polski* [Polish Daily]. (1877, July 21). (In Polish)
12. *Gazeta Lwowska* [Lwowska Gazette]. (1865, October 18). (In Polish)
13. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, March 24). (In Polish)
14. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, April 16). (In Polish)
15. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, April 18). (In Polish)
16. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, April 25). (In Polish)
17. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, April 30). (In Polish)
18. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, May 2). (In Polish)
19. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, May 5). (In Polish)
20. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, May 8). (In Polish)
21. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, May 12). (In Polish)
22. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, May 19). (In Polish)
23. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1872, May 22). (In Polish)
24. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1873, February 13). (In Polish)
25. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1873, March 20). (In Polish)
26. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1874, May 12). (In Polish)
27. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, January 1). (In Polish)
28. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, January 5). (In Polish)
29. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, January 14). (In Polish)
30. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, January 26). (In Polish)
31. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, January 29). (In Polish)
32. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 4). (In Polish)
33. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 6). (In Polish)
34. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 7). (In Polish)
35. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 9). (In Polish)
36. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 10). (In Polish)
37. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 16). (In Polish)
38. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 21). (In Polish)
39. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 25). (In Polish)
40. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, February 28). (In Polish)
41. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, September 26). (In Polish)

References:

- Antonova, V. R. & Sosnovska, T. O. (Eds). (2013). *Istoriia Kharkivskoho tsyrku: (do 130-richchia zasnuvannia)* [The History of the Kharkiv Circus: (to the 130th Anniversary of the foundation)], bibliographic index. Kharkiv : KhDNB. (In Ukrainian)
- Melnik, I. (2014, February 11). Yuvilei ukrainskoho “Sokola” [The Anniversary of the Ukrainian “Falcon”]. *zbruc.eu*. Retrieved from <https://zbruc.eu/node/18623>. (In Ukrainian)
- Tsirk Sidoli. (1872, March 24). *Uchitel'. Pis'mo posvyashchene spravam shkol narodnykh, gospodarstvu, promyslovi, tovgole i pr.*, 12, 48. (In Ruthenian)
- Alegata do sprawozda stenograficznych z siódmej sesji trzeciego peryodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem z r. 1876* [The Voucher for the stenographic reports from the seventh Session of the Third period of the Sejm of the Kingdom of Galicia and Lodomeria along with the Grand Duchy of Kraków from 1876]. (1876). *Alegat* 11. (In Polish)
- Allgemeine Wiener Post* [General Viennese Post]. (1877, February 2). (In German)
- Beilage zur Illustrierten Zeitung* [The Enclosure to Illustrated Newspaper]. (1873, March 22), 1551. (In German)

42. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, October 2). (In Polish)
43. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, October 3). (In Polish)
44. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, October 6). (In Polish)
45. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, October 7). (In Polish)
46. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, October 8). (In Polish)
47. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, October 10). (In Polish)
48. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1875, October 17). (In Polish)
49. *Gazeta Narodowa* [National Gazette]. (1878, May 19). (In Polish)
50. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, April 4). (In Polish)
51. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, May 16). (In Polish)
52. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, June 3). (In Polish)
53. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, June 20). (In Polish)
54. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, August 5). (In Polish)
55. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, August 15). (In Polish)
56. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, August 26). (In Polish)
57. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, August 29). (In Polish)
58. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, September 2). (In Polish)
59. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, September 5). (In Polish)
60. *Gazeta Podkarpacka* [Podkarpacka newspaper]. (1875, September 12). (In Polish)
61. *Gemeinde-Zeitung* : unabhängiges, politisches Journal [Community newspaper : independent, political journal]. (1872, May 14). (In German)
62. Kraszewski J. I., B. K., Richter, F. N. (Ed.). (1872). *Khronika literacka i artystyczna* [Literary and Art Chronicle]. *Strzecha* [The Thatch], 5(5), 151–157. (In Polish)
63. *Kurjer Polski* [Polish Courier]. (1875, September 1). (In Polish)
64. *Kurjer Polski* [Polish Courier]. (1875, September 18). (In Polish)
65. *Kurjer Polski* [Polish Courier]. (1875, September 24). (In Polish)
66. *Kurjer Polski* [Polish Courier]. (1875, September 25). (In Polish)
67. *Olimpico Equestro Italiano Sidoli 3cie wielkie Przedstawienie = Circus Olimpico Equestro Italiano Sidoli 3te grosse Vorstellung. The poster.* (1873). *Biblioteka Jagiello ska Cyfrowa*. Tarnów. Retrieved from <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/600344> (In Polish & German)
68. Opałek, M. & Trzynadlowski, J. (1987). *O Lwowie i mojej młodo ci* [About Lviv and my youth]. Wrocław : Ossolineum. (In Polish)
69. *Pierwsze wielkie przedstawienie słynnego towarzystwa japo skich i ameryka skich ekwilibrzystów i gimnastyków.* The poster. (1874). *Biblioteka Jagiello ska Cyfrowa*. Tarnów. Retrieved from <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/600157> (In Polish)
70. Saltarino, S. (1895). *Artisten-Lexikon: Biographische Notizen über Kunstreiter, Dompteure, Gymnastiker, Clowns, Akrobaten, Spezialitäten etc.* [Artist's dictionary: biographical notes on art riders, sculptors, gymnasts, clowns, acrobats, specialties, etc.]. Düsseldorf : Druck und Verlag von Ed. Lintz. (In German)
71. Schnür-Pełowski, S. (1889). *Teatr polski we Lwowie : (1780.–1881.)* [Polish Theater in Lviv : (1780–1881)]. Lwów : Skład główny w ksi garni Gubrynowicza i Schmidta. z Drukarni „Dziennika Polskiego”. (In Polish)